

تحولات آرام

صنعت بیمه چین

• مهناز سیحون • علیرضا معینی

چین در یک نگاه

چین با جمعیتی بیش از یک میلیارد و دویست میلیون نفر پر جمعیت‌ترین کشور جهان است. این کشور از نظر وسعت سومین کشور جهان می‌باشد که $\frac{1}{6}$ خشکی‌های زمین را در بر گرفته است. کشور سوسیالیستی چین به ۲۲ ایالت، پنج منطقه خود مختار و سه بخش تقسیم می‌شود. پرجمعیت‌ترین ایالت این کشور «سیچوان» (Sichuan) حدود ۱۱۲ میلیون نفر و کم‌جمعیت‌ترین ایالت «کینگ‌های» (qinghai) حدود ۴/۷ میلیون نفر جمعیت دارد. پایتخت چین، «پکن» و شهرهای مهم آن «شانگهای»، «وهان»، «شن‌یانگ»، «گوانگ‌زو» و «کونینگ‌دائو» می‌باشد.

کشور چین دارای پیشینه تاریخی طولانی و پرفراز و نشیبی است. این کشور جزو کهن‌ترین تمدن‌های مشرق زمین است به طوری که تاریخ آن را ۵۰۰۰ سال تخمین زده‌اند. امپراطوری چین در دوران پیش از میلاد برپا بود و در قرن‌های متمادی انسجام و یکپارچگی خود را حفظ کرده بود، اما در قرون اخیر به‌طور مستقیم و غیرمستقیم تحت استعمار برخی کشورهای غربی از جمله انگلستان و پرتغال قرار گرفت و از آن پس انسجام سنتی چین متزلزل گردید. حرکت‌های ملی‌گرایانه چینی‌ها به رهبری دکتر «سون‌یات سن» در اوایل سده بیست که با ناکامی‌ها و اغتشاشات روبرو بود، بالاخره در سال ۱۹۴۹ به انقلاب کمونیستی چین انجامید. انقلاب کمونیستی چین را «مائوتسه‌تونگ» رهبری کرد. او و یارانش

کوشیدند تا جامعه عقب‌مانده چین را به جامعه‌ای مبتنی بر توسعه صنعتی تبدیل کنند. با مرگ «مائو» در سال ۱۹۷۶ از یک سو و قدرت گرفتن «شیائوپینگ» در سال ۱۹۷۸ از سوی دیگر، چین معاصر وارد مرحله نوینی از حیات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی خود شد. در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ روند رشد اقتصادی چین به نحو حیرت‌انگیزی افزایش یافت و شاخص‌های اقتصاد، رشد فوق‌العاده‌ای را نشان داد که نتیجه اجرای سیاست‌های اقتصادی نوین در عرصه‌های داخلی و خارجی چین بود.

نگاهی به اقتصاد چین

زیربنای اقتصادی و توان صنعتی چین، زمینه مساعدی را برای رشد اقتصادی این کشور در سال‌های اخیر فراهم آورده است. این کشور در سه دهه پس از انقلاب کمونیستی سال ۱۹۴۹ توسعه اقتصادی سوسیالیستی را که اساساً مبتنی بر خود اتکایی بود در پیش گرفت. در طی این مدت، تخصیص منابع برای بخش‌های کلیدی اقتصاد از طریق نظارت دولت و ابزارهای اداری انجام می‌شد. از اواخر دهه هفتاد رهبران چین دریافتند که روش‌های سنتی مدیریت اقتصادی فاقد کارایی است و اجرای سیاست‌های جدید اقتصادی ضرورت دارد.

اقتصاد چین از رشد سریعی برخوردار است. البته باید در نظر داشت که توسعه اقتصادی در چین به صورت نابرابر شکل گرفته

۸ درصد نشان می‌دهد. برخی از تحلیلگران خارجی در مورد صحت این آمار اظهار تردید کرده‌اند. این رشد برای سال ۲۰۰۳ حدود ۷/۱ درصد پیش‌بینی شد. این محاسبه با در نظر گرفتن بحران اقتصادی که در سه ماهه دوم سال به دلیل گسترش بیماری سارس بوجود آمد، انجام شده است. برنامه پنج ساله فعلی دولت چین (۲۰۰۱-۲۰۰۵) با هدف رشد واقعی تولید ناخالص ملی به میزان سالانه ۷ درصد پایه‌ریزی شده است.

صنعت بیمه چین، تحولات آرام

جمعیت بسیار زیاد، اقتصادی در حال رشد و همچنین بهبود مستمر سطح زندگی، ظرفیت‌های فوق‌العاده‌ای را برای صنعت بیمه چین ایجاد کرده است.

هرچند صنعت بیمه چین مراحل نخست خود را با کندی طی کرد اما با گذشت ۲۰ سال و پس از اصلاحات و گشودن بازارها، صنعت بیمه این کشور پیشرفت زیادی را تجربه کرد. با این حال صنعت بیمه چین همچنان در مراحل اولیه توسعه می‌باشد.

صنعت بیمه با متوسط سطح جهانی این صنعت فاصله بسیاری دارد. با ورود به دهه ۹۰ بازار بیمه چین برای ورود دیگر کشورها، برنامه آزادسازی محدود بازار از طریق مناطق «شانگهای» و «گوانگ‌زو» را شروع کرد. در پایان سال ۱۹۹۹، مجموعاً ۲۶ شرکت بیمه برای کل صنعت بیمه چین وجود داشت، که از میان آنها ۱۳ شرکت بیمه منحصراً چینی، ۹ شرکت بیمه با بودجه خارجی و ۴ شرکت با سرمایه‌گذاری مشترک (Joint Venture) بودند.

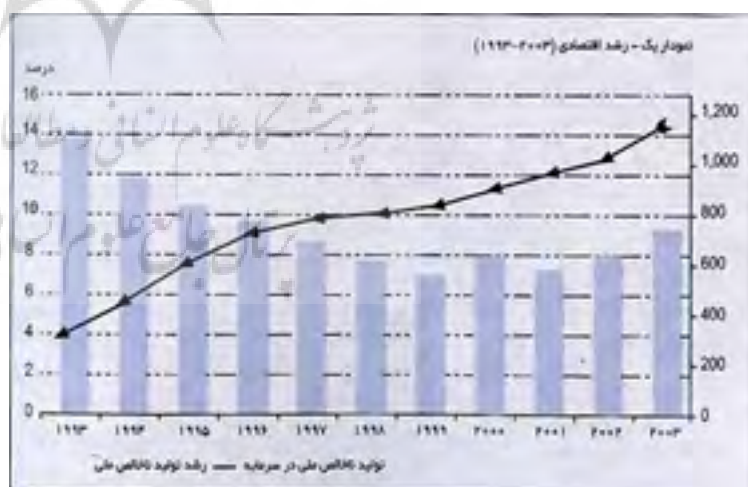
در نتیجه اصلاحات ریشه‌ای و تلاش در جهت اجرای سیاست توسعه تأمین اجتماعی، صنعت بیمه چین از رشد بی‌وقفه و سریعی برخوردار شد. بر طبق بررسی انجام شده توسط کمیسیون نظارتی بیمه چین (CIRC) نرخ رشد سهم بازار صنعت بیمه چین، در پنج سال آینده به متوسط سالانه ۱۲ درصد و سود بیمه در پایان سال ۲۰۰۵ به رقم ۲۸۰ میلیارد «یوان»^(۱) خواهد رسید.

در سال ۲۰۰۳، حق بیمه این کشور به ۳۳۸/۰۴ میلیارد یوان (۴۰/۸۷ میلیارد دلار آمریکا) رسید

است و شهرهای ساحلی آن، خصوصاً در جنوب شرقی چین نسبت به سایر شهرها توسعه اقتصادی سریع‌تری داشته‌اند. ساختار اقتصادی چین مختلط است. مؤسسات و بنگاه‌های دولتی و شرکت‌های غیر دولتی در بخش‌های مختلف اقتصادی این کشور فعالیت می‌کنند. در سال‌های اخیر تعدادی از شرکت‌های دولتی به شرکت‌های نیمه خصوصی و خصوصی تبدیل شده‌اند. علی‌رغم حرکت‌هایی که برای خصوصی‌سازی صورت گرفته است، هنوز اکثر بخش‌های اقتصاد چین توسط شرکت‌های دولتی چین (SOE) اداره می‌شوند که بعضی از آنها فاقد کارایی و سوددهی می‌باشند. از جمله اولویت‌های دولت، بازسازی بخش (SOE) است که خصوصی‌سازی برخی شرکت‌های بیمه و بازسازی بانک‌ها را در برمی‌گیرد. شرکت‌های دولتی با مشکل وجود نیروی انسانی مازاد مواجه‌اند از این رو تعدیل نیروی انسانی در این شرکت‌ها بخشی از برنامه بازسازی است. به نظر می‌رسد این موضوع، معضل بیکاری را در پی خواهد داشت که به نوبه خود هزینه زیادی را به بودجه دولت تحمیل خواهد کرد.

با عضویت چین در سازمان تجارت جهانی (WTO) در ماه نوامبر سال ۲۰۰۱ دولت چین آزادسازی فعالیت‌های خاص تجاری و سرمایه‌گذاری را آغاز کرد. در صورت تحقق کامل آزادسازی درهای اقتصاد چین به روی شرکت‌های خارجی گشوده خواهد شد.

آمار رسمی چین، رشد واقعی تولید ناخالص ملی در سال ۲۰۰۱ را

که سالانه به میزان ۲۷/۱ درصد افزایش را نشان می‌دهد. در حالی که ارزش کل دارایی‌های بخش صنعت در انتهای سال معادل ۹۱۲/۲۸ میلیارد یوان (۱۱۰/۳۱ میلیارد دلار آمریکا) بوده است.

شرکت‌های بیمه

بعد از رکود ۲۰ ساله در صنعت بیمه چین که ناشی از آشفتگی سیاسی دهه ۶۰ و ۷۰ میلادی بود، شرکت بیمه خلق چین (PICC) با ایجاد اصلاحات و آزادسازی فعالیت‌های خود در سال ۱۹۷۹ صنعت بیمه چین را از بحران و آشفتگی خارج کرد. در سال ۱۹۹۶، در حالیکه دیگر شرکت‌های دولتی شامل (China Pacific) و (Ping An) شروع به فعالیت کردند، شرکت بیمه خلق چین برتری ۷۰ درصدی سهم خود را در بازار حفظ کرد.

شرکت‌های بیمه چین (CIC) و بیمه (TPIC) تحت Tai ping هدایت شرکت بیمه خلق چین کار می‌کنند و دارای شعبه‌هایی در هنگ‌کنگ، ماکائو و سنگاپور می‌باشند. همچنین شرکت بیمه خلق چین (PICC)، در لندن، نیویورک، هامبورگ و توکیو دفتر نمایندگی دارد.

پنج شرکت اصلی بیمه چین شامل (بیمه خلق چین)، (Ping An)، (China Pacific)، (شرکت بیمه زندگی چین) و (شرکت بیمه زندگی Xinhua)، سهم بیشتر و قابل توجهی را نسبت به سایر شرکت‌ها در بازار کسب کردند. به طوریکه مجموع این سهم، برای پنج شرکت مذکور به ۹۲/۷۶ درصد رسید، در حالیکه سهم سایر شرکت‌ها فقط ۷/۲۴ بوده است.

تا پایان سال ۲۰۰۲، ۵۴ شرکت بیمه در چین فعالیت داشته‌اند. این شرکت‌ها شامل ۵ شرکت دولتی، ۱۵ شرکت کوچک سهامی، ۲۰ شرکت سرمایه‌گذاری مشترک (Joint Vinture) و ۱۴ شعبه از شرکت‌های خارجی می‌باشند. انواع بیمه‌های زیر در خدمت تجارت کالای بین‌المللی می‌باشند:

- بیمه دریایی برای کالاهای صادراتی و وارداتی
- ضرر و زیان و هزینه برای شخص ثالث.
- ریسک‌های حمایتی و غرامت

- بیمه تصادف شخصی
- جنگ و مخاطرات سیاسی
- بیمه سرمایه‌گذاری
- بیمه بدهی‌ها
- بیمه تمام خطر
- بیمه مؤسسات و دارایی‌های خصوصی
- بیمه پردازش مواد خارجی و تجارت متقابل
- بیمه دارایی در ارتباط با سرمایه‌گذاری مشترک، شامل خرابی ماشین‌آلات، ورشکستگی و تصادف شخصی
- ضمانت حسن انجام کار
- بیمه ریسک سیاسی
- بیمه عمر گردشگری

بازار بیمه‌های زندگی

عضویت چین در سازمان تجارت جهانی (WTO)، بازار خدمات مالی چین را بیش از پیش به روی شرکت‌های چند ملیتی خواهد گشود. شرکت‌های خارجی بیمه‌های زندگی که هنوز در چین فعالیتی ندارند، مشغول مطالعه روش‌های ورود به این بازار سودآور و دارای ظرفیت بالا می‌باشند.

سرعت توسعه بازار بیمه زندگی:

به نظر می‌رسد برخلاف برخی از بازارهای آسیای شرقی، بازار بیمه‌های زندگی چین داستان «دویدن خرگوش» را تداعی می‌کند.

برخی براین باورند که سرعت تغییرات بیش از حد زیاد است. البته این امر نشان نمی‌دهد که بازار بیمه چین توسعه یافته تراز سایر بازارهاست.

در ده سال گذشته از زمانی که بیمه‌نامه‌های عمر انفرادی برای اولین بار توسط نمایندگی‌ها صادر شد، این بازار بیش از سایر بازارهایی که سابقه ۵۰ ساله داشته‌اند، توسعه یافته است. در خلال سه سال گذشته با ورود رقبا به بازار، طراحی محصولات بیمه‌ای و روش‌های توزیع و ساختار مالکیت برخی از بیمه‌گران داخلی دچار تغییرات چشمگیری شده است.

اولین محصول بیمه‌ای با ماهیت سرمایه‌گذاری در چین، توسط شرکت «Ping An» در اواخر سال ۱۹۹۹ عرضه شد. پیش از این تمامی خدمات فروخته شده دارای ماهیتی سنتی و غیر تجاری بودند که با نرخ‌های بهره‌جاری، قیمت‌گذاری می‌شدند. برخی از کارهای بلندمدت در اواسط دهه ۹۰ نرخ بهره ۹ درصدی و بیشتر را تضمین می‌کرد؛ هرچند که نرخ‌های قیمت‌گذاری برای تجارت‌های جدید، در ماه ژوئن سال ۱۹۹۹ پس از نزول نرخ‌های سپرده‌گذاری به میزان ۲/۵ درصد کاهش یافته است.

کمیسیون نظارتی بیمه چین (CIRC) در اواخر سال ۱۹۹۸ تأسیس شد تا صنعت بیمه‌های زندگی را در عصر جدید هدایت نماید.

بیمه اتکایی با هدف سه بخشی شدن

شرکت بیمه اتکایی چین که حدود سه سال پیش از شرکت بیمه خلق چین (PICC) جدا شد، اقدام به تکمیل اصلاحات در رابطه

با سیستم سهامداری خود در نیمه اول سال ۲۰۰۳ کرده است به طوری که تجارت خود را به سه بخش کوچک‌تر یعنی بیمه زندگی، بیمه اشیاء و مدیریت دارایی‌ها تقسیم کرده است.

این اصلاحات به منظور ایجاد یک شرکت تحت نظارت دولت با عملکرد چندگانه و توجه به سهامداری مالی بوده است که هر یک از این بخش‌ها در زمینه‌های بیمه‌ای، بانکی و سرمایه‌گذاری درگیر می‌باشند. البته واضح است که این تغییر، تحت تأثیر شیوه‌های عملکرد بین‌المللی ایجاد شده است.

اقدام مهم بعدی که شرکت بیمه اتکایی چین در جهت تکمیل اصلاحاتش انجام خواهد داد، تأمین بودجه ضمانت ریسک حوادث غیر مترقبه و فاجعه‌آمیز می‌باشد که فعلاً رشته ناشناخته‌ای در بازار داخلی است.

اصلاح قانون بیمه

در ۲۴ اکتبر سال ۲۰۰۲، چین قانون جدید بیمه خود را تدوین کرد. قانون اصلاحی جدید، بیمه‌گران غیرزندگی را مجاز به صدور بیمه‌نامه‌های کوتاه‌مدت درمانی و حوادث کرده است. گرچه هنوز هم این نوع بیمه‌نامه در گروه بیمه‌های زندگی طبقه‌بندی می‌شود؛ این موضوعی است که دائماً مورد بحث اعضاء انجمن بیمه چین بوده است.

به‌خاطر رشد سریع و سود قابل توجه این دو رشته، مدت‌هاست بیمه‌گران غیرزندگی در رابطه با اینکه آنها هم باید مجاز به صدور چنین بیمه‌نامه‌هایی باشند، بحث و مجادله دارند.

این بحث ظاهراً به نتیجه رسیده و بر قوانین تأثیر گذاشته است؛ به طوری که قوانین جدید بیمه‌گران غیرزندگی را ترغیب می‌کند به این رشته‌های تجاری سودآور هجوم آورند.

قانون سابق بیمه به قانونگذاران بیمه این اختیار را می‌داد که شرایط قراردادهای بیمه و قیمت آنها را تعیین کنند. در هر حال، هر چقدر بازار پیچیده‌تر و متنوع‌تر شده، مسئولیت سنگین‌تری را متوجه قانونگذاران نموده است.

شکل و نرخ محصولات بیمه‌ای عامه‌پسند و همچنین بیمه‌های اجباری و محصولات

جدید بیمه‌های زندگی هنوز هم نیاز به بررسی و نظارت دارد و پیش از استفاده باید به تصویب قانونگذار برسد. بنابراین بیمه‌گران باید بتوانند پاسخگوی شرایط متغیر بازار باشند و قراردادهای را به زبان تخصصی همراه با بکارگیری فنون محاسباتی - به روش معمول در چین - سریعتر و کارآمدتر عرضه نمایند.

چراغ سبز برای سرمایه‌گذاری خارجی

چین خط مشی‌هایی را برای سرمایه‌گذاری و مبادلات بازرگانی

می‌باشد که حاصل اجرای سیاستهای نوین اقتصادی، کنار گذاشتن روشهای سنتی مدیریت اقتصادی و بازسازی بخش شرکتهای دولتی (SOE) از جمله خصوصی‌سازی بیمه‌ها و بانکها، می‌باشد. علاوه بر این با عضویت چین در سازمان تجارت جهانی، به آزادسازی فعالیتهای خاص تجاری و سرمایه‌گذاری خارجی توجه ویژه‌ای شده است.

صنعت بیمه چین با برخورداری از جمعیت زیاد، اقتصادی که سریعاً در حال رشد است و همچنین ارتقاء سطح زندگی، دارای موقعیت خاص و بالقوه‌ای در بازار می‌باشد.

برخی از اقدامات، مانند تشویق به سرمایه‌گذاری و مبادلات خارجی بیمه‌گران چینی و هدایت مناسب درآمد حاصل و تعدیل نرخ بهره برای سپرده‌گذاری بخشی از درآمد بیمه‌گران نزد بانکها و همچنین اصلاح برخی از قوانین در مورد شرایط قراردادهای بیمه و تعیین نرخهای مربوطه، می‌تواند موقعیت صنعت بیمه این کشور را بهبود بخشد.

بازار بیمه چین با وجود سرعت در رشد و پیشرفت هنوز هم دارای فاصله زیادی در مقایسه با متوسط سطح جهانی است. و در عین حال این نکته حائز اهمیت است که این سرعت می‌بایست با مدیریت نوین و کارآمد، تعدیل شود تا دچار آفت شتابزدگی نشود.

پاورقی:

۱ - واحد پول چین Renminbi (Rmb) یا یوان می‌باشد، که یک Renminbi معادل ۱۰ Jiao و ۱۰۰ fen است

منابع:

www.apsecsec.org.sg
www2.china daily.com.cn
www1.cei.gov.cn
www.eia.doe.gov

راهنمای صادرات به چین (چاپ اول، آبان ۱۳۷۹)

* با تشکر از همکاری صمیمانه سرکار خانم مریم حاجی‌بابایی

خارجی توسط بیمه‌گران چینی ارایه کرده است. ارزش سرمایه مبادلات خارجی حدود ۸ میلیارد دلار آمریکا برآورد شده است. در سمینار اخیر که در این رابطه برگزار شد، عنوان شد که اکثر دارایی‌های مربوط به مبادلات خارجی بخش بیمه چین به صورت سپرده در بانک‌های داخلی چین موجود است؛ چراکه راههای سرمایه‌گذاری محدود و اندکی وجود دارد، لیکن نرخ بهره این سپرده به صورت ثابتی در حال کاهش می‌باشد. مقدار کمی از این دارایی‌ها صرف اعطای وام به شرکت‌های بیمه و خرید اوراق قرضه داخلی با واحد پول خارجی می‌شود. با این وجود هنوز مشکلات مربوط به استراتژی سرمایه‌گذاری خارجی به دلیل فقدان مهارت‌های توزیع حرفه‌ای و اطلاعات مربوط به مدیریت شرکت‌ها، باقی مانده است.

نتیجه‌گیری:

با توجه به موارد مطرح شده در رابطه با بازار بیمه چین، آنچه شایسته توجه است، افزایش حیرت‌انگیز رشد اقتصادی این کشور